

FORUM

BREXIT, TRUMP EN TWEDE KAMER VERKIEZINGEN: OVEREENKOM VERSCHILLEN

MARTIJN GROENLEER - 03.04.2017

Opluchting

Nee, de PVV is niet de grootste partij geworden en Geert Wilders heeft de verkiezingen niet gewonnen. Tot opluchting van vooral veel buitenlandse commentatoren. Een zege van Wilders zou, zo werd verwacht, een domino-effect tot gevolg kunnen hebben. Verkiezingen in Frankrijk en Duitsland voor de boeg. Maar geen Brexit en Trumpia dat zag de Nederlandse kiezer kennelijk niet zitten. Toch vertoont de uitslag van de verkiezingen van 15 maart jl. een opmerkelijke gelijkenis met de uitslagen van het Brexit-referendum en de verkiezingen in de VS in 2016. Niet alleen de grote geografische verschillen, maar ook de onderliggende dynamiek lijkt in grote lijnen hetzelfde.

Hoe hebben het VK en de VS gestemd en wat zegt dit over de verkiezingsuitslag in

Brexit

Eerst het Verenigd Koninkrijk. Op 23 juni 2016 koos dat voor een Brexit: in 270 van de 650 stemmen behaalde het 'leave' kamp een meerderheid van de stemmen. De uitslag liep sterk uiteen tussen regio's. Zo stemden Londen, Schotland en Noord-Ierland *tegen* een Brexit, terwijl dat Wales en het Noordwesten van het VK *voor* een Brexit stemden. In absolute termen zijn deze regio's namelijk de hoogste bedragen aan Europese fondsen. Het Brexit-referendum blijkt dus niet, of niet uitsluitend, over wat de EU oplevert.

Wat is dan wel de onderliggende dynamiek?

Michael Wake is een 50-jarige vorkheftruckchauffeur uit Sunderland, vlakbij Newcastle. Hij stemde voor 'leave' en zegt: 'Alle industrie hier, alles is weg. We waren machtig, sterk. Maar Brexit heeft de overheid, ze hebben het allemaal afgenomen'.^[1] In plaatsen zoals Sunderland lijkt de uitslag van het Brexit-referendum vooral een stem tegen het politieke establishment te zijn geweest. Het establishment heeft aandacht voor de behoeften van mensen zoals Wake en hun zorgen niet begrepen. 'The eye', noemt Wake de uitslag daarom.

Als we de uitslag van het referendum daarnaast vergelijken met de bekende demografische kenmerken, dan kunnen we enkele interessante patronen onderscheiden. De beste voorspelling is dat de 'remain' stem blijkt het aandeel van inwoners met een afgeronde opleiding: hoe hoger het opleidingsniveau, hoe groter de kans dat 'remain' werd gestemd. Terwijl mensen van afkomst gemiddeld meer voor een 'remain' stemden, stemden oudere mensen gemiddeld meer voor een 'leave' stem.

een 'leave'. De meeste uitzonderingen op deze en enkele andere trends zien we in S uitslag van het referendum in belangrijke mate het groeiende onafhankelijkheidsstre

Een ander belangrijk patroon is dat in de steden. In de kosmopolitische en multicult van Londen zien we een meerderheid voor 'remain', terwijl in arbeiderswijken buit zoals in Oost-Londen, 'leave' won. Die wijken stemden traditioneel Labour maar gi parlementsverkiezingen van 2015 naar UKIP van Nigel Farage. Vaak uit een comb over immigratie, werkloosheid, de afgekalfde sociale voorzieningen en een gevoel v over de toekomst en het verlies van traditionele waarden.

Trump

Hoe zit dat in de Verenigde Staten? Op 8 november 2016 werd daar Donald Trump verkozen. Hij behaalde 302 van de in totaal 538 'electoral votes', de zogenaamde ki meer dan de 270 'electoral votes' nodig om te winnen van Hillary Clinton. Ook dez verschillen zien tussen regio's. Die geografische polarisatie is niet ongebruikelijk in verkiezingen lijken de bekende regionale en religieuze scheidslijnen echter te zijn v demografische.

Ook hier is weer de vraag: wat is de onderliggende dynamiek?

Trump zou waarschijnlijk niet hebben gewonnen zonder de invloed van het plattelan stedelijke gebieden. Daar was de opkomst aanmerkelijk hoger dan tijdens de vorige deed Trump het ook veel beter dan Mitt Romney destijds.

De verschillen in stemgedrag tussen de grote steden en de dunbevolkte gebieden kun worden gezien van de economische prestaties in beide typen plaatsen. De crisis sloe grote steden, maar de economie is daar wel veel sneller weer gegroeid. In veel klein gebieden en op het platteland is het aantal banen nog steeds niet terug op het oude n gebieden zijn in het algemeen ouder, witter en lager opgeleid dan andere delen van o inkomens zijn lager dan in grote stedelijke gebieden.

Dennis Haines, 57, is zijn baan kwijt, omdat de fabriek waar hij werkte onlangs wer zegt: Het is of je behoort tot het establishment of je gaat voor verandering. Mensen v verandering. Een kerel als Donald Trump, hij gaat voor verandering.' [2] Veel Amer Haines zijn gefrustreerd dat ze er niet meer aan te passen komen in de economie, da op vooruit zijn gegaan. Maar ze keren zich, samen met de middenklasse, ook tegen o het establishment – globalisering, multiculturele tolerantie en openheid voor verschi

Als we ook hier naar de statistieken kijken, voorbij het belang van economische pre we dat Trump in 'swing states' zoals Michigan, Wisconsin, Ohio en Pennsylvania o manier heeft gewonnen: door het veel beter te doen dan Clinton onder 'blue-collar v zoveel beter dat de stemmen die Clinton behaalde in stedelijke en randstedelijke get het niet vielen. Clinton deed het ook niet goed genoeg in Afro-Amerikaanse gemeer onder jongeren. Ze behaalde wel veel meer stemmen dan Trump onder hoogopgelei

Het resultaat is een sterke toename van de polarisatie op basis van demografische kenmerken tussen stad en platteland en tussen hoger en lager opgeleiden. De combinatie van een sterke opkomst op het platteland, en een lage Clinton opkomst in de steden, is daarmee een van de belangrijkste verklarende factoren voor de verkiezingsuitslag in de VS.

Tegenstellingen

In zowel het VK als de VS zien we dus grote verschillen tussen regio's. Ook de onderliggende dynamiek is vergelijkbaar. De toegenomen tegenstelling tussen stad en platteland, en tussen hoger- en lageropgeleide burgers. Het Brexit referendum in de VK en de verkiezingen in de VS laten een groeiende tegenstelling zien: aan de ene kant, degenen die profiteren van multiculturele globalisme en het omarmen en, aan de andere kant, het ethno-nationalisme die zich in de steek gelaten voelen, economisch maar in toenemende mate ook cultureel.

Die tegenstelling zien we ook weerspiegeld in de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen. We al eerder in Oostenrijk, hetzij dat populistische partijen hier geen meerderheid bereikten. In Nederland kwamen D66 en GroenLinks als winnaars uit de bus in steden zoals Amsterdam en Utrecht, terwijl de SP en de PVV vooral in perifere gebieden als Zuid-Limburg en Carriëwinde populair zijn. In Oostenrijk versloeg de groene kandidaat Alexander van der Bellen de FPÖ kandidaat Norbert Hofer in de race om het presidentschap. De winst van Van der Bellen is vooral te danken aan de stedelijke gebieden; zo stemden alle 23 districten van Wenen op Van der Bellen. In Frankrijk wachtten wat de Fransen en Duitsers later dit jaar gaan doen, maar Nederland en België laten zien dat uitslagen zoals in het VK en de VS geenszins vastliggen.

Schokdemping

Uiteraard zijn er grote verschillen met het VK en de VS. Het Nederlandse kiesstelsel spreekt van een hele andere politieke cultuur. Dat heeft zeker nadelen. We zien een enorme versplintering van het politieke landschap die het vormen van een stabiele regeringscoalitie buitengewoon moeilijk maakt. Tegelijkertijd zijn er ook voordelen. Het systeem der schokken in plaats van die te vergroten zoals in de Britse en Amerikaanse 'winner takes all' maakt het mogelijk op zoek te gaan naar overeenstemming, zonder daarbij de tegenstellingen te versterken, vooral die op het culturele vlak, weg te moffelen, of als zuiver economisch te behandelen.

Dat laatste zal nog een hele klus worden, juist ook nu het economisch beter gaat en de tegenstellingen vooral financieel te verkleinen. Wat dat betreft dus zeker geen rooskleurige toekomst.

[1] <http://www.newyorker.com/news/john-cassidy/sunderland-and-the-brexit-tragedy>

[2]

<https://www.nytimes.com/2016/07/03/opinion/sunday/donald-trumps-appeal-to-rust>